

INFORMĀCIJAS VIDE. KO ATCERĒTIEN SENIORAM UN BIBLIOTEKĀRAM

Emīls Rotgalvis, LNB BAC medijpratības nozares eksperts

Projekts "Ar viedumu medijpratībā"

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A

AR VIEDUMU MEDIJPRATĪBĀ?

**KAS SLĒPJAS AIZ ŠIEM
VĀRDIEM?**

MEDIJPRATĪBA - ZINĀŠANAS UN PRASMES, KURAS VARAM IZMANTOT, SASKAROTIES AR JEBKĀDA VEIDA INFORMĀCIJU, GALVENOKĀRT MEDIJOS (TRADICIONĀLAJOS UN JAUNAJOS). MEDIJPRATĪBA PALĪDZ SAPRAST, KĀ INFORMĀCIJA RODAS, KĀDS IR TĀS MĒRĶIS UN VĒSTĪJUMS. ESAM UZMANĪGĀKI, SAŅEMOT ZIŅAS, ESAM IZVAIRĪGĀKI PRET KRĀPNIECĪBU.

MEDIJPRATĪBA OFICIĀLI DEFINĒTA LATVIJAS MEDIJU POLITIKAS PAMATNOSTĀDNĒS*. TĀ IR CAURVIJU PRASME UN SAISTĪTA AR MŪŽIZGLĪTĪBU.

*<https://likumi.lv/ta/id/286455-par-latvijas-mediju-politikas-pamatnostadnem-2016-2020-gadam>

"AR VIEDUMU". VIEDS - TĀDS, KAM RAKSTURĪGAS PLAŠAS ZINĀŠANAS, LABI ATTĪSTĪTA DOMĀŠANA, BAGĀTĪGA PIEREDZE; ARĪ GUDRS*.

VIENS NO IZSENIEM MĪTIEM PAR CILVĒKU ATTĪSTĪBU VĒSTA, KA NOVECOJOT CILVĒKI KĻŪST TIKPAT KĀ VIENĀDI. TOMĒR TĀ NAV – NOVECOJOT MĒS TOPAM NEVIS LĪDZĪGĀKI, BET GAN ATŠĶIRĪGĀKI**.

VIEDAS IR ARĪ ŠODIENAS TEHNOLOĢIJAS. SVARĪGI PALĪDZĒT TO BAGĀTĪGAJĀ VIDĒ NEAPMALDĪTIES.

*<https://tezaurs.lv/vieds:1>

**Whitbourne, S. (2011). Adult development and aging: biopsychosocial perspectives

VAI MEDIJPRATĪBA IR MODES LIETA?

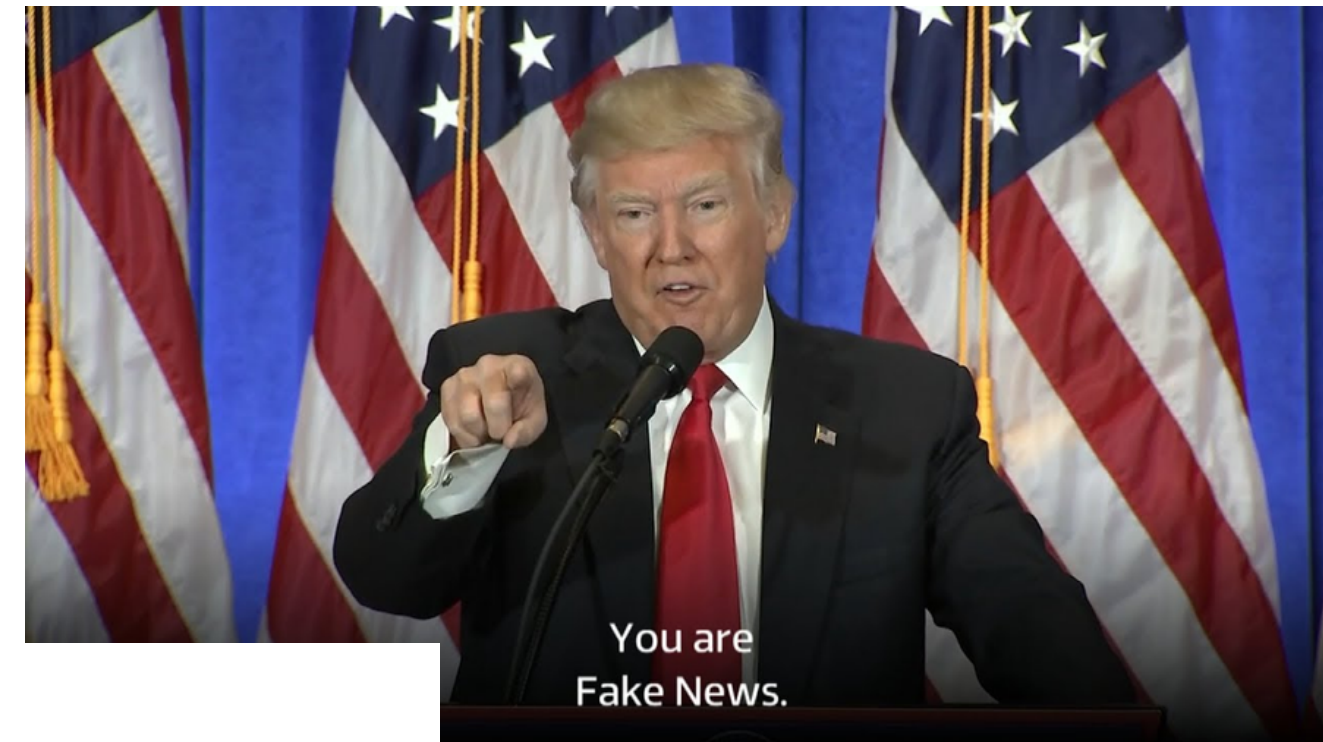
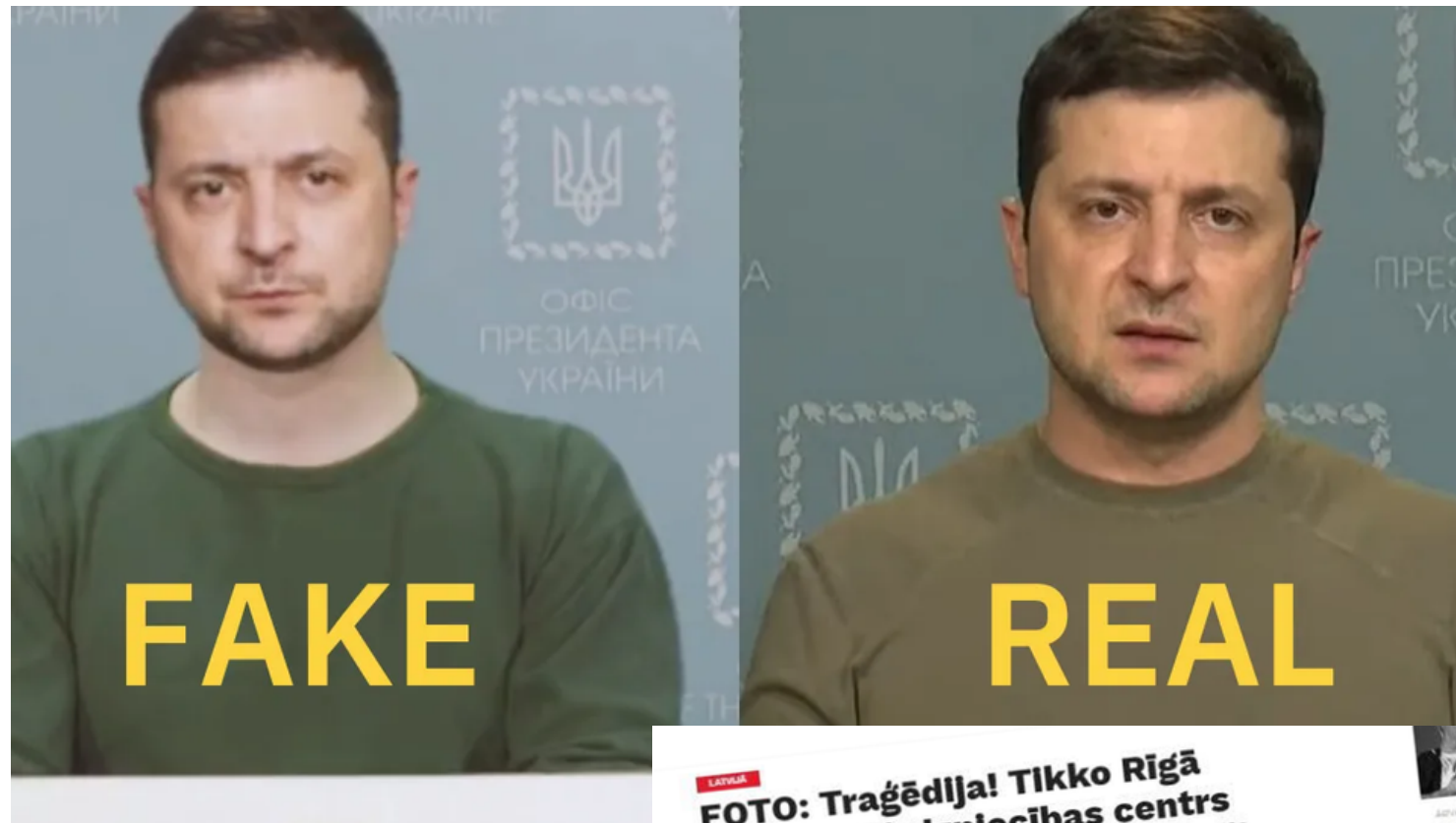

Būdams Staļina slepenpolicijas vadītājs, Nikolajs Ježovs (pa labi) pārraudzīja nāvessodu izpildi vairāk nekā pusmiljonam cilvēku Lielā terora laikā.

Pēc tam, kad Ježovam pašam tika izpildīts nāvessods, fotogrāfijas, kurās Staļins pastaigājas gar Maskavas kanālu, tika atjauninātas, lai viņu izņemtu.

FOTO: Tragēdija! Tikko Rīgā sabrucis tirdzniecības centrs "Alfa". Smiltiem cilvēki gājuši bojā

VILTUS ZIŅA,

VIDEO: Tragiskā auto avārija bija bojā slavenais mūziķis Elbers

Reklāmu aizvēra Google
Nerādīt šo reklāmu

16:00, Juglas mikrorajonā, pilnībā cietuši vairāki

KĀPĒC SVARĪGI RUNĀT PAR MEDIJPRATĪBU?

BIBLIOTEKĀRIEM

- Palīdz atrast un atlasīt noderīgu un kvalitatīvu informāciju individuālam darbam un darbam ar lasītājiem.
- Vajadzīga, lai atpazītu tendenciozus vai nekvalitatīvus informācijas resursus.
- Noder, atbildīgi izvēloties izdevumus krājuma papildināšanai.
- Ļauj uzrunāt dažādas lasītāju auditorijas, rīkot izglītojošus pasākumus un citas norises savā kopienā.

SENIORIEM

- Palīdz izvēlēties kvalitatīvus un uzticamus medijus;
- Ļauj atpazīt krāpnieciskus ziņojumus un neuzķerties uz tiem;
- Iedrošina pašam būt noteicējam par ikdienā patērēto informāciju un veidot savu viedokli, balstoties faktos;
- Noder, lai pieņemtu pārdomātus lēmumus, piedaloties vēlēšanās;
- Kalpo kā palīgs veselības uzlabošanas jautājumos.

KĀ NEUZŅERTIES?

- 1** Pārlicinies, kāds ir ziņas vēstījums;
- 2** Pārlicinies par ziņas avotu;
- 3** Izpēti ziņas saturu;
- 4** Veido savu uzticamo avotu sarakstu;
- 5** Neklusē, ja atpazīsti dezinformāciju!

KO VĒL ATCERĒTIES?

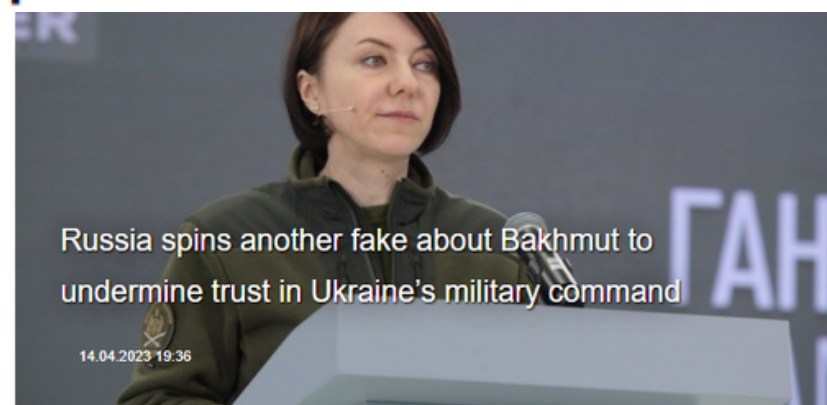
- + Ja informācija pilnībā sakrīt ar jūsu vērtībām, izvērtējiet to **divkārt kritiski**;
- + Ja informācija rada tūlītēju emocionālu reakciju, svarīgi **piebremzēt**;
- + Pie apšaubāmas informācijas vienmēr pārdomāt - **ko informācijas sniedzējs vēlas no manis iegūt?**;
- + Informācijas iegūšanā **nepalauties** tikai uz paziņām-autoritātēm;
- + Viedoklis **NAV** ziņa. Arī cilvēks ar kameru ne vienmēr ir žurnālists.

ŠODRĪD AKTUĀLAIS

VALODU JAUTĀJUMS, UKRAINA

Faktu pārbaude: Video, kurā it kā attēlota kādas pensionāres deportācija, neatbilst patiesībai (2)

Deputy Minister of Defense Hanna Maliar reports that today, a Russian psyop once again focused on the topic of Bakhmut and are running the same narrative – claiming that the Ukrainian military command does not spare the lives of their

VESELĪBA

VIDEO › Krāpnieki izmanto ārsta un deputāta Abu Meri atpazīstamību un reklamē "brīnumzāles"

Apollo.lv
2023. gada 23. februāris 22:43

Delfi Sabiedrība Bizness Kriminālziņas Ārzeses Sports Kultūra Abonē RUS Q

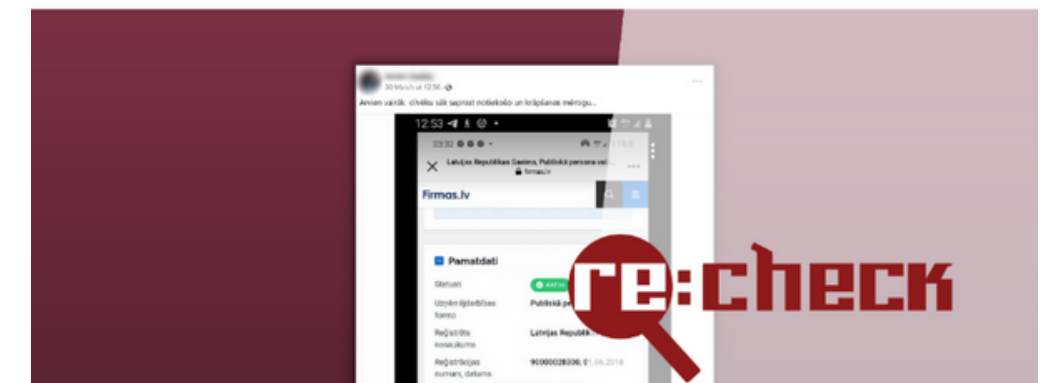
SABIEDRĪBA 05.02.2023 21:23
'Stradiņi' brīdina par krāpniekiem, kas reklāmās izmanto Latvijas kardiologu vārdus

LETA 664

CITI

Saeima nav komercuzņēmums

11. APRĪĻA, 2023 • RONALDS SILIŅŠ, RE:BALTICA/RE:CHECK

"Mazo mājiņu" izloze ir krāpšana

5. APRĪĻA, 2023 • RONALDS SILIŅŠ, RE:BALTICA/RE:CHECK

PAR KRĀPNIECĪBU

- Krāpnieki izliekas par uzņēmumu un iestāžu darbiniekiem.
- Krāpnieciskas īsziņas Valsts ieņēmumu dienesta vārdā.
- Turpinājās krāpnieciski e-pasti bankas “Citadele” vārdā.
- Atkal uzdarbojas investīciju krāpnieki.
- Krāpnieki izmanto atpazīstamus zīmolus.

KRĀPNIEKU KOMUNIKĀCIJAS

PAZĪMES

- 1** Steigas radīšana;
- 2** Spiediens;
- 3** Ziņkārība;
- 4** Lietišķu un vispārināmu uzrunas formu izmantošana;
- 5** Interese par sensitīvu informāciju;
- 6** E-pasta adrese;
- 7** Valoda.

BIBLIOTĚKU LOMA

RAKSTUROJUMS

Seniori - viena no primārajām auditorijām. Priekšrocība darbā ar to.

Zinoši darbinieki ar specialitāti informācijas iegūšanā.

Pieeja kvalitatīvai literatūrai, internetam, jaunākajiem preses izdevumiem.

Apmācību pasākumi, projekti, diskusijas.

Kopienas centri.

VEIKSMĪGA PIEEJA

- ✓ Veidot sadarbību ar organizācijām, kurām ikdienā ir tieša saskarsme ar senioriem.
- ✓ Kampanās jādomā, kādas ir konkrētās mērķauditorijas prasmes, intereses un vajadzības. Jādomā gan par senioru uzrunāšanas iespējām klātienē, gan tiešsaistē. Seniori ar īpašām vajadzībām - līdz šim maz sasniegta grupa.
- ✓ Kā veiksmīgs līdzeklis komunikācijā ar senioru auditoriju var kalpot senioru grupas pārstāvju – mērķauditorijas vienaudžu – iekļaušana kampaņu plānošanā, tādējādi panākot padziļinātāku mērķauditorijas izpratni un veiksmīgāku tās uzrunāšanu.

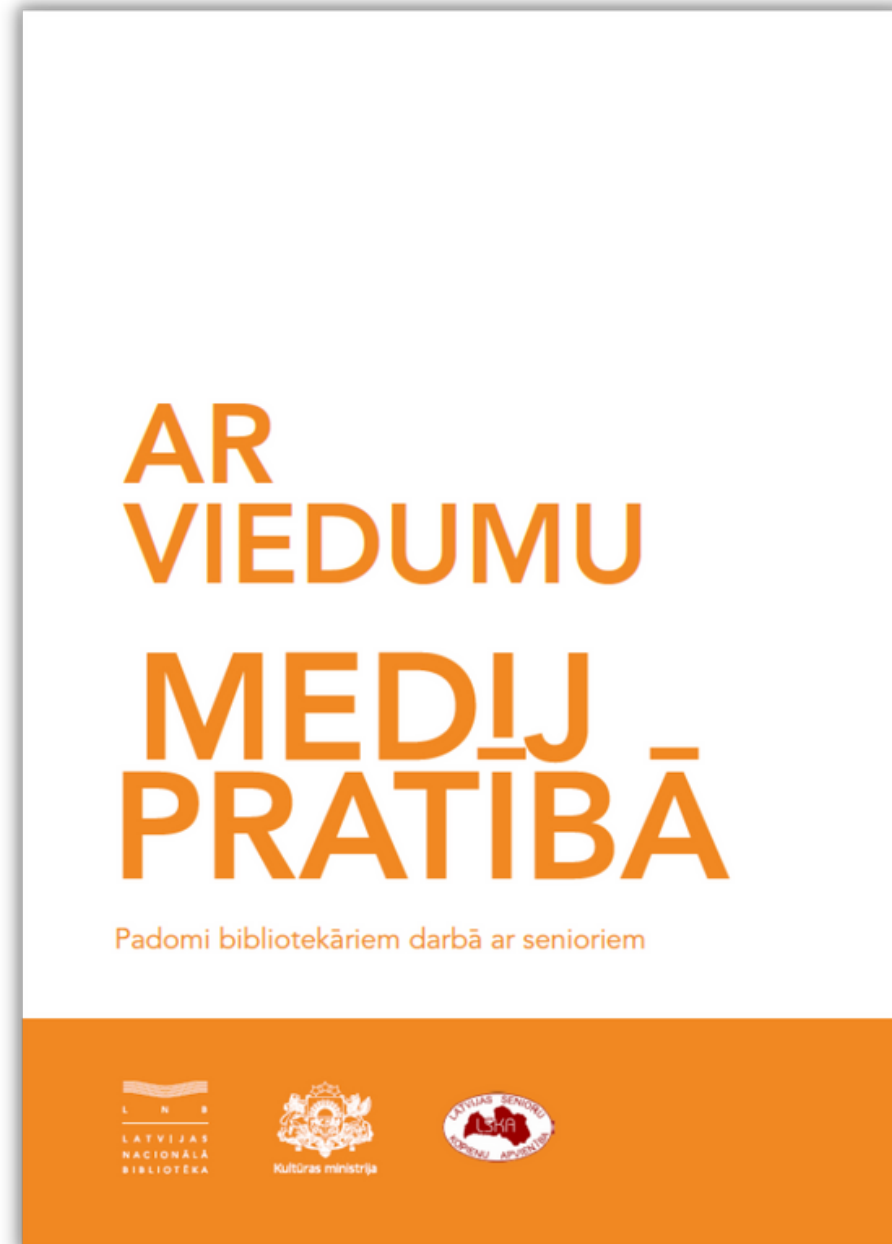
VEIKSMĪGA PIEEJA

- ✓ Svarīgi, lai mācību metodēs tiktu izmantota tradicionālo, radošo un iekļaujošo metožu kombinācija.
- ✓ Zināšanu nostiprināšanai jau preventīvi jādomā par atkārtotu mācību organizēšanu
- ✓ Vecāku cilvēku izglītošana nereti tiek saistīta tieši ar tehnoloģiju lietošanu, lai gan, kā norāda pētnieki, uzsvars jāliek uz tādām medijpratības dimensijām kā satura izmantošana, radīšana un izpratne.

RESURSI

20 lappušu apjoma materiāls sastāv no sešām sadaļām, kurās ikviens lasītājs var gūt priekšstatu par medijpratības nozīmi ne tikai senioru ikdienā, bet arī bibliotekārajā darbā, kā arī priekšnoteikumiem praktisku aktivitāšu organizēšanai senioru medijpratības kontekstā. Izdevums ļauj iepazīties arī ar pieredzē balstītu stāstījumu par jau veikto darbu Latvijas senioru informācijas prasmju veicināšanā un iedvesmoties no LNB BAC izstrādātās semināru metodikas.

RESURSI

RESURSI

RESURSI

<https://datubaze.neplp.lv/>

PALDIES!

Emīls Rotgalvis, LNB BAC medijpratības nozares eksperts

emils.rotgalvis@lnb.lv

Ilustrācija: Laura Lukeviča